Jaume Dantí (coord.), P. Pojada, J. Vidal, J. Buyreu,
X. Camprubí, A. Capdevila, V. Gual, A. Alcoberro,
V. Favarò, P. Militello, J. Sempéré

Història connectada entre Catalunya i la Mediterrània

(segles XVI-XVIII)

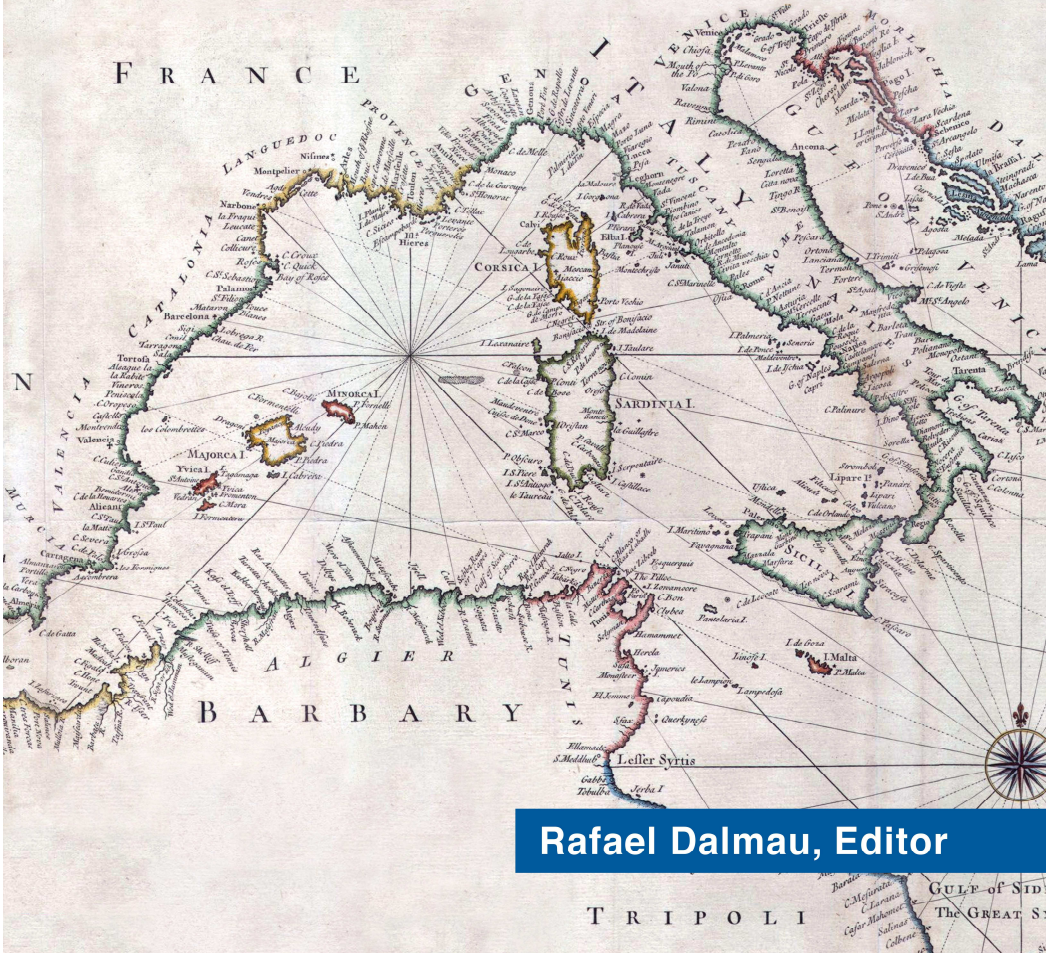

Rafael Dalmau, Editor

SUMARI

Introducció
Jaume Dantí i Riu 5

Catalunya i les relacions mediterrànies, 1660-1702
Jaume Dantí i Riu 15

Els traginers al cor de les xarxes i les connexions comercials rosselloneses de la segona meitat del segle XVII
Patrici Pojada 53

El comerç de tonyina al Mediterrani occidental a l'època moderna
Judit Vidal Bonavila 87

Noves aportacions a les xarxes comercials andorranes dels segles XVII i XVIII
Jordi Buyreu 117

La importació i exportació de llibres a la Barcelona moderna: un balanç fet a partir del dret de pariatge (1693-1699)
Xevi Camprubí 153

La immigració francesa a Catalunya durant els segles XVI i XVII, Un exemple d'espais connectats
Alexandra Capdevila Muntadas 205

Altres aproximacions a la immigració occitana i francesa a Catalunya als segles XVI i XVII
Valentí Gual Vilà 245

Senadors i magistrats hispànics a Milà
en temps de Carles VI i Maria Teresa d'Àustria,
1706-1780
Agustí Alcoberro 289

Mobilitat en els espais de la Monarquia Hispànica.
Algunes reflexions
Valentina Favarò 323

Fuga, exili i destí de Juan Tomás Enríquez de
Cabrera, últim almirall de Castella (1702-1705)
Paolo Militello 345

Canvis en les pràctiques mercantils a Barcelona
a través del prisma dels cònsols (1670-1705)
Julien Sempéré 367

LA IMPORTACIÓ I EXPORTACIÓ DE LLIBRES A LA BARCELONA MODERNA: UN BALANÇ FET A PARTIR DEL DRET DE PARIATGE (1693-1699)

Introducció

L'estudi del comerç exterior de Catalunya a l'època moderna és una tasca difícil de realitzar, sobretot a causa de l'escassa documentació que, malauradament, s'ha conservat. L'historiador Josep Fontana ja ho advertia en un article publicat l'any 1955; un treball que va esdevenir una de les primeres aportacions a la recerca feta en aquest terreny. L'article de Fontana, de fet, ha servit de punt de partida per a l'elaboració del present estudi, atès que les principals fonts utilitzades han estat les mateixes.[1]

Les dues fonts que permeten estudiar l'activitat importadora i exportadora a la Barcelona del segle XVII són els impostos que recaptaven la Diputació del General i el Consolat de Mar, anomenats, respectivament, *dret d'entrades i eixides* i *dret de pariatge*. En el primer s'anotaven les entrades i sortides de mercaderies

1. Josep Fontana Lázaro, «Sobre el comercio exterior de Barcelona en la segunda mitad del siglo XVII. Notas para una interpretación de la coyuntura catalana», *Estudios de Historia Moderna*, núm. 5, 1955, p. 199-219.

tant per terra com per mar, mentre que el segon recollia només les transaccions que es realitzaven a través del port de Barcelona; és a dir, el comerç marítim.

Tant d'una sèrie com de l'altra, pel que fa al segle XVII, se n'han conservat molt pocs registres. Per a dur a terme aquest treball he utilitzat un conjunt de llibres corresponents al dret d'entrades i eixides que abasten des del mes de juliol del 1664 fins al juny del 1665; és a dir, dotze mesos consecutius. Pel que fa al pariatge, existeix una sèrie més completa que cobreix el període comprès entre els mesos de maig del 1693 i abril del 1699. Aquesta ha estat, per tant, la font més útil i la base principal per a l'estudi de la importació i l'exportació de llibres al final del segle XVII a través del port de Barcelona.

La imposició del dret de pariatge va ser el resultat d'un privilegi atorgat pel rei Joan el Caçador al Consolat de Mar de Barcelona l'any 1394. Es tractava d'un impost que gravava les mercaderies que arribaven al port de la capital catalana i també les que en sortien, fins i tot les que es transportaven a altres ports del Principat. Inicialment el recàrrec aplicat oscil·lava entre el 0,2 i l'1,6%, per bé que al segle XVII estava fixat, per a pràcticament tots els productes, incloent-hi els llibres, en un cent vintè; és a dir, en un percentatge lleugerament superior al 0,8%.[2]

2. Un cent vintè equival al 0,833%. Sobre l'any de la concessió del dret a recaptar l'impost del pariatge, vegeu: Robert S. SMITH, *Historia de los consulados de Mar (1250-1700)*, Barcelona, Península, 1978, p. 84. Vegeu també: *Compendi de las prerrogativas, ordinacions, oficis, beneficis y utilitats que lo Magistrat del Consolat de la Casa de la Llotja del Mar y estament mercantívol reben de la Excelentíssima Ciutat de Barcelona y dels prejudicis que aquells han donat y donan a dita Excelentíssima Ciutat*, Barcelona, Biblioteca de Catalunya (BC), F. Bon. 12708. En aquest memorial, imprès el 1703, es diu el següent: «Successivament, lo mateix Sereníssim Senyor Rey Don Joan, a petició e instància dels consellers, prohoms y universitat de Barcelona, als 22 de abril 1399 concedí als cònsols de dita Llotja [del Mar], que a les hores eran y per temps serian, la

Els registres del dret de pariatge contenen informació molt valuosa sobre les mercaderies que entraven i sortien de Barcelona per mar. En els llibres s'especifiquen els productes que s'importaven, la quantitat, el lloc de procedència —generalment amb poc detall— i el nom de la persona que efectuava la transacció. A banda d'això, també hi figura el valor estimat de la mercaderia i la quantitat pagada en concepte d'impost. En el cas de les exportacions, hi consta el tipus de producte, el nom de la persona que el treia, el seu valor i l'impost pagat. Tanmateix, en cap de les sortides de llibres que han quedat registrades s'hi esmenta la destinació, però sí que s'especifica que van ser impresos a Barcelona. Malauradament, el registre del pariatge tampoc no conté cap indicació en relació amb els títols dels llibres importats o exportats, ni tampoc els noms dels seus autors.

L'objectiu d'aquest treball és analitzar la importació i l'exportació de llibres a Barcelona al llarg del darrer terç del segle XVII i, més concretament, en el període 1693-1699. Aquesta anàlisi ha permès calcular de manera detallada alguns aspectes interessants pel que fa al comerç exterior de llibres, com ara la seva magnitud en relació amb el comerç total de mercaderies, el percentatge de la importació respecte a l'exportació, els llocs de procedència dels llibres i també qui foren els principals individus vinculats a aquest comerç. Paral·lelament, la comparació de les dades que contenen els llibres del pariatge amb les del registre d'entrades i eixides del General ha fet possible constatar les diferències respecte al període 1664-1665.[3]

---

facultat de imposar un dret o vectigal ab parer del Concell de Vint, o de la major part de aquell, vulgarment dit de Pariatge». L'any 1399 és erroni, perquè en aquesta data Joan el Caçador ja era mort i qui regnava, des del 1396, era Martí l'Humà.

3. El comerç exterior de llibres a Catalunya durant l'època moderna ha estat molt poc estudiat. Algunes aproximacions es troben recollides a: Manuel PEÑA, *Cataluña en el Renacimiento: libros y lenguas*, Lleida, Milenio, 1996. També s'hi poden trobar referències a: Pedro RUEDA RAMÍREZ, *Negocio e intercambio cultural*: *El co-*